

фізичної особи є недоторканими. Фізична особа має право звернутися до суду з позовом про захист гідності та честі» [4, с. 501-502].

Але, разом з тим, на наш погляд, при вирішенні справи про захист честі й гідності Президента України судді мають виходити з норми, яка закріплена в ч. 1 ст. 102 Основного Закону країни – «Президент України є главою держави і виступає від її імені» [1]. Тому образа чи наклеп на цю посадову особу можуть розглядатися не тільки як посягання на особисті права фізичної особи, але й як прояв неповаги до держави Україна і це має враховуватися при визначенні ступеня тяжкості вчиненого правопорушення, спричинених посяганням негативних наслідків і відповідно обсягу юридичної відповідальності для правопорушника. При цьому слід мати на увазі, що не можуть розглядатися як посягання на честь і гідність Президента України публічні виступи чи публікації в засобах масової інформації з критикою діяльності цієї посадової особи, як в цілому так і щодо її окремих рішень або актів [4, с. 502].

Виходячи з викладеного, ми вважаємо, що:

1) На сьогоднішній день гостро стоїть необхідність у розробці та прийнятті закону України, який би визначав організаційно-правову побудову та діяльність одного з провідних державних інститутів країни – Президента України.

2) Потребують розробки та прийняття Закон України «Про спеціальну слідчу комісію» (або включення відповідних положень окремим розділом до Закону України «Про комітети Верховної ради України») та Закон України «Про імпідмент Президента України» (або включення відповідних положень окремим розділом до Закону України «Про регламент Верховної Ради України»).

3) Стосовно розгляду в судовому порядку справ про захист честі й гідності Президента України, має бути дано відповідне роз'яснення Верховним Судом України або Вищим Адміністративним Судом України. Це, дозволило б суддям (колегіям суддів) однозначно підходити до розгляду відповідної категорії справ.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст.141.;
2. Скаун О.Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс): Учебник. – Харьков: Эспада, 2005. – 840 с.;
3. Кравченко В.В. Конституційне право України: Навчальний посібник. – 6-те видання, виправл. та доповн. – К.: Атіка, 2009. – 608 с.;
4. Конституція України: Науково-практичний коментар / [В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін.]; Ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк, Ю.М. Грошевой та ін. – Харків: Видавництво «Право»; К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 808 с.

ПРАВОСВІДОМІСТЬ ГРОМАДЯН ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА УМОВА СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Салівон Аліна Іванівна, кандидат психологічних наук, викладач кафедри психології ННІПП НАВС

Правова держава – це держава, в якій юридичними засобами реально забезпечено максимальне здійснення, охорону і захист основних прав людини. Саме така держава є одним із найвизначніших загальнолюдських політико-юридичних ідеалів.

Окремі положення концепції правової держави висвітлювалися ще в працях таких видатних мислителів як Платон, Арістотель, Т. Гоббс, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, Ш.-Л. Монтеск'є та ін. Ідеї правової держави знайшли широке відображення і в російсько-українській політико-правовій думці, зокрема в працях Д.І.Писарева, А.І.Герцена, Н.Г.Чернишевського, А.І.Радіщева, П.І.Пестеля, І.М.Муравйова, Б.О.Кістяківського,

М.І.Палієнка, Н.М. Коркунова, С.А.Котляревського, П.І.Новгородцева, С.А.Муромцева, В.М. Гессена, Г.Ф.Шершеневича, Б.Н.Чичеріна, Н.А.Бердяєва та багатьох інших.

В останні роки в руслі реформаторських процесів, що проходять у країні, відбулися серйозні зміни в наукових поглядах на державу і право, чітко позначилися нові підходи до оцінки їхньої ролі в політичній системі суспільства. Концептуальні положення і шляхи формування правової держави з урахуванням конкретних умов розвитку країни викладаються в працях В.В.Копейчикова, В.Ф.Погорілка, С.С.Алексєєва, А.В.Венгерова, В.Е.Гулієва, Н.Н.Деева, В.Д.Зорькіна, В.Н.Кудрявцева, Б.Л.Лазарева, Р.З.Лівшиця, В.С.Нерсєсянца, М.І.Пискотина, Ю.А.Тихомирова, Б.І.Топорніна, Р.А.Халфиной, З.М.Черниловського, В.А.Четвернина й інших. Хропанюк В.Н. Важливою думкою цих праць є те, що в побудові правової держави повинен брати участь кожен громадянин країни, він же несе відповідальність за її функціонування і розвиток. На думку ряду дослідників важливою умовою цього є високий рівень розвитку правової свідомості особистості [1-6]. В даній доповіді аналізуються питання суті та структури правосвідомості людини як фундаментальної умови становлення і розвитку правової держави.

Теоретичний аналіз літератури показав, що правосвідомість – це цілеспрямоване відображення правової дійсності, засноване на морально-етичних поглядах, виражене в сукупності знань про правову дійсність, ставленні до неї, результатом якого є регуляція поведінки людини в юридично значимих ситуаціях.

Виходячи з визначення суті правосвідомості, виділяються її наступні структурні компоненти: когнітивний, оціночний і регулятивний. Когнітивний компонент містить у собі знання (поняття і уявлення) про правову дійсність. Оціночний компонент являє собою систему ставлень до неї, а саме ставлення особистості до: права і законодавства (його принципів, норм, інститутів); правоохоронних органів (прокуратури, адвокатури, суду, юстиції, органів внутрішніх справ, їхньої діяльності); правової поведінки людей; власної правової поведінки. Регулятивний компонент являє собою готовність людини діяти згідно правовим нормам і проявляється у соціально-правових установках, ціннісних орієнтаціях і мотивах поведінки в правовій сфері [3; 6].

Тож, для розвитку високого рівня правової свідомості людина повинна бути забезпечена правовими знаннями (знання про право та закон, їх роль і призначення в життєдіяльності суспільства, основи адміністративного, кримінального, трудового, цивільного права, сутність і зміст юридичної відповідальності, права, свободи та законні інтереси людини тощо) [5, с. 100]. При цьому знання повинні характеризуватися повнотою (вичерпна достатність відтворення обсягу інформації щодо правового явища), адекватністю (відповідність індивідуальних знань людини про явища правової дійсності відповідно до загальноприйнятого еталону), усвідомленістю (розуміння суті явища та здатність її вербалізувати). У особистості повинно скластися певне ставлення до всіх складових правової дійсності, що виражається у межах векторів «добре – погано», «правильно – неправильно», «прийнятно – неприйнятно», «добре – шкідливо» (тобто характеру ставлення), воно має бути стійким (прийняття правових норм і необхідності їх виконання, що виявляється епізодично чи постійно) та дійовим (позитивні реакції особистості на правові приписи та необхідність їх виконання від споглядального характеру до дієвого) [1-3]. В результаті сформованості двох компонентів правосвідомості (знання про правову дійсність і ставлення до неї) формується третій – регулятивний, що проявляється через правові установки, соціально-правові цінності (справедливість, свобода, порядок, гармонія, солідарність, лояльність, честь, гідність, приватна власність, влада, відповідальність, милосердя,

обов'язок, довіра, людське життя і здоров'я, толерантність, рівноправність) [2; 4; 5] та мотиви правомірної поведінки (перш за все соціально-активний мотив) [3].

Від сформованості цих компонентів залежить рівень розвитку правосвідомості особистості як освіченого, свідомого, активного, адекватного, законослухняного, відповідального, справедливого громадянина, що готовий брати участь у розбудові Української правової держави, відстоювати свої права та права інших людей, виконувати свої обов'язки та будувати власне життя, керуючись законом.

Список використаних джерел

1. Горбенко С.Л. Психологічні особливості рольової поведінки розумово відсталих підлітків у малій групі: дис. канд. психол. наук: 19.00.08 / С.Л. Горбенко / Інститут спеціальної педагогіки АПН України. – К., 2007. – 188 арк.
2. Никитяева В. В. Правопорядок и правосознание как элементы эффективного правового регулирования / В.В. Никитяева // Вестник ВИ МВД России. – 2007. – №2. – 11 с.
3. Юридическая психология / Под ред. А.М. Столярченко. – М.: Юнити-Дана, 2000. – С. 325-328.
4. Хаконова И.Б. Роль правосознания в правовой жизни общества / И.Б. Хаконова // Вестник Адгейского государственного университета. – 2007. – № 1. – С. 338-341.
5. Схопчик О.Є. Формы воспитательно-профилактической работы по формированию правосознания несовершеннолетних / О.Є. Схопчик // Прикладная юридическая психология. – 2009. – №2. – С. 97-103.
6. Юридична психологія / Під ред. Андросюка В.Г., Казміренко Л.І., Кондратьєва Я.Ю. та ін. – Нац. акад. внутр. справ України. – К.: Ін Юре, 2000. – С. 48-50.

ПРАВА ЛЮДИНИ ЯК ОБ'ЄКТ ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВОГО ОБГРУНТУВАННЯ

Хірсін Андрій Васильович, кандидат юридичних наук, адвокат

Ідея прав людини, як відомо, складає разом з ідеєю народного суверенітету так званий «легітимізаційний фундамент», на основі якого визначається правовий характер юридичного закону в сучасному демократичному світі. Тобто прийнятність кожної законодавчої норми залежить тут, насамперед, від міри її відповідності змістовному спрямуванню згаданих ідей.

Разом з тим, через динамізм суспільно-політичного розвитку, у ході якого постійно змінюються як людські запити, так і можливості їх реалізації, завжди актуальною є проблема обґрунтування самих прав людини. Інакше кажучи, на кожному етапі такого розвитку цілком правомірними є питання про те, що саме, чому і у яких межах можна вважати природженими та невід'ємними правами будь-якого людського індивіда, безвідносно до його національних, вікових, статевих та інших характеристик.

Проблемність цих питань для правової науки полягає перш за все у, так би мовити, «метаюридичній» природі прав людини, оскільки, на відміну від інших видів суб'єктивних прав, їх неможливо обґрунтувати кореспондуючими юридичними обов'язками (вже хоча б через те, що загальне число населення є значно більшим за кількість суб'єктів, які реально виконують певні обов'язки перед суспільством та державою). Тож при обґрунтуванні універсальних прав немає сенсу апелювати до симетрії прав та обов'язків, як це зазвичай спостерігається при юридичних аргументаціях. Відповідно, цілком слушним є висновок стосовно того, що «права людини виникають незалежно від юридичних установлень і лише визнаються у законодавстві (в широкому сенсі) як вираз моральної гідності людини. Вони спрямовані на утримання найважливіших цінностей людського життя і утвердження людини як найважливішої цінності. Це такі права, від яких людина не може відмовитися, і дотримання яких може вимагати від кожного» [1, с. 41].